

SMRT U STRANOJ ZEMLJI

Dona Leon

Prevela
Bojana Ilić

Laguna

Naslov originala

Donna Leon

DEATH IN A STRANGE COUNTRY

Copyright © Donna Leon 1993

ZA PEGI FLIN

Translation Copyright © 2008 za srpsko izdanje, LAGUNA

Volgi intorno lo sguardo, oh sire, e vedi qual strage orrenda nel tuo nobil regno, fa il crudo mostro. Ah mira allagate di sangue quelle pubbliche vie. Ad ogni passo vedrai chi geme, e l'alma gonfia d'atro velen dal corpo esala.

Osmotrite oko sebe, oh sire, i pogledajte kakvu je groznu propast okrutna neman iskovala u vašem presvetlom kraljevstvu. Pogledajte ulice natopljene krvlju. Na svakom koraku neko jeca, a duša napušta leš otekao od užasnog otrova.

Idomeneo

JEDAN

Telo je licem nadole plutalo po mutnoj vodi kanala. Oseka ga je lagano vukla prema otvorenom moru lagune koje se pružalo izvan granica kanala. Nekoliko puta je glava udarila o mahovinom prekrivene stepenice u zidu ispred bazilike San Đovani e Paolo; telo se na trenutak tu zaustavilo, zatim promenilo pravac, a onda su se stopala elegantno, baletanski zavrтела, oslobodila telo i ponovo ga prepustila strujama otvorenog mora i slobodi.

Na obližnjoj crkvi izbilo je četiri ujutro i more se umirilo kao da mu je zvono naredilo.

More se postepeno smirivalo sve dok nije dostiglo onaj potpuni mir između plime i oseke i kada iščekuje novu struju. U to se zatišje uhvatilo nešto mlitavo i ljuljuškalo se na površini vode, tamno i nevidljivo. Vreme je teklo u tišini dok nisu prošla dva muškarca prijatno ćaskajući, blago šušajući na venecijanskom dijalektu. Jedan od njih je gurao kolica prepuna novina prema kiosku gde će započeti svoj radni dan; drugi je išao na posao u bolnicu koja je zauzimala celu stranu prostranog otvorenog *campa*.^{*} U laguni je brektao neki brodić, a majušni talaši iza njega namreškaše vodu u kanal i, poigravajući se telom, ponovo ga naneše na zid nasipa.

Na crkvi je izbilo pet. Iznad kanala, u jednoj od kuća okrenutih prema *campu*, neka je žena širom otvorila tamnozelene

^{*} Ital.: Igralište, poljana. (Prim. prev.)

drvene kapke na kuhinjskim prozorima i okrenula se da smanji vatru pod džezvom za kafu. I dalje bunovna, sipala je kašičicu šećera u malu džezvu, brzim izvežbanim pokretom zglobo isključila gas i sipala gustu kafu u šoljicu. Držeći je između dlanova, vratila se otvorenom prozoru i, kao što već decenijama svako jutro radi, zagledala se u ogromnu skulpturu Koleonija, jednog od najstrašnijih mletačkih vojskovođa, a sada njenog najbližeg suseda. Za Bjanku Pijanaro ovo je predstavljalo najmirniji trenutak dana, a Koleoni, pre mnogo vekova izliven u bronzani mir, bio je savršeno društvo u ovoj dragocenoj, tajanstvenoj petnaestominutnoj tišini.

Zadovoljna vrelinom kafe, srkotala je i posmatrala golubove koji su već počeli da ključaju oko postolja statue. Dokono je okrnula pogledom mesto tačno ispod prozora, gde je brodić njenog muža poskakivao na tamnozelenoj vodi. Tokom noći je padala kiša i pogledom je ispitivala je li platnena cirada i dalje navučena preko brodića. Ako je vetar oduvao ciradu, Nino će morati da siđe i izbaciti vodu iz broda pre nego što ode na posao. Nagnula se kako bi jasno videla pramac. Prvo je pomislila da je u pitanju neka kesa sa đubretom koju je plima noćas povukla s nasipa. Ali kesa je bila nekako neobično simetrična, izdužena, a dve grane pružale su se sa obe strane stabla, skoro kao da je...

„O, *Dio*“, uzdahnu ona i ispusti šoljicu s kafom u more ispod prozora, nedaleko od tog čudnog obličja koje je, licem nadole, plutalo u kanalu. „Nino, Nino“, vrisnu i okrenu se ka spavaćoj sobi. „U kanalu je telo.“

Dvadeset minuta kasnije ista poruka probudila je i Gvida Brunetija. Uzdigao se na levo rame i privukao telefon na krevet. „Gde?“

„San Đovani e Paolo. Ispred bolnice, gospodine“, odgovori policajac koji ga je nazvao odmah pošto je u kvesturi primio poziv.

„Šta se desilo? Ko ga je pronašao?“, upita Bruneti, izvuče noge ispod pokrivača i uspravno sede na ivicu kreveta.

„Ne znam, gospodine. Neki čovek po imenu Pijanaro je nazvao i prijavio.“

„Pa zašto ste onda nazvali mene?“, upita Bruneti i ne trudeći se da prikrije razdraženost razumljivo izazvanu vremenom na svetlećem displeju časovnika pored kreveta: pet i trideset jedan. „Šta je s noćnom smenom? Zar niko nije tamo?“

„Svi su otišli kući, gospodine. Zvao sam Bocetija, ali njegova žena mi je rekla da još nije stigao kući.“ Dok je govorio, mladić je postajao sve nesigurniji. „Pa sam nazvao vas, gospodine, pošto znam da radite u dnevnoj smeni.“ A ona, samog sebe podseti Bruneti, počinje za dva i po sata. Ništa nije rekao.

„Jeste li tu, gospodine?“

„Jesam. I pola šest je.“

„Znam, gospodine“, odgovori mladić drhtavim glasom. „Ali nisam uspeo da nađem nikog drugog.“

„U redu. U redu. Doći ću i pogledaću. Pošalji mi motorni čamac. Odmah.“ Setivši se koliko je sati, i činjenice da je noćna smena već završila rad, on upita: „Ima li ko da vozi?“

„Da, gospodine. Bonsuan je upravo stigao. Da ga pošaljem?“

„Da, odmah. I nazovi ostale iz dnevne smene. Reci im da ćemo se naći tamo.“

„Da, gospodine“, odgovori mladić, a u glasu mu se jasno čulo olakšanje što je neko preuzeo odgovornost.

„I pozovi doktora Ricardija. Zamoli ga da mi se tamo pridruži što pre može.“

„Da, gospodine. Još nešto, gospodine?“

„Ne, ništa. Ali pošalji motorni čamac. Odmah. I reci ostalima da sve zgrade ako stignu pre mene. Ne dozvoli da iko priđe telu.“ Čak i sad dok pričaju, koliko li se samo dokaza uništava, koliko se cigareta baca na tlo, koliko li cipela grebe pločnik? Bez ijedne dalje reči, on spusti slušalicu.

Pored njega u krevetu, Paola se pomerila i pogledala ga jednim okom, a drugo je pokrila golom rukom da se sakrije od

svetlosti. Ispustila je zvuk za koji je iz dugogodišnjeg iskustva znao da predstavlja znatiželju.

„Leš. U kanalu. Dolaze po mene. Javiću se.“ Zvuk s kojim je ovo primila bio je potvrđan. Prevrnula se na stomak, istog trena zaspala i sigurno bila jedina osoba u celom gradu koju nije zanimala činjenica da je u jednom od kanala pronađeno plutajuće telo.

Brzo se obukao, zaključio da ne treba da gubi vreme na brisanje i otišao u kuhinju da vidi ima li vremena za kafu. Podigao je poklopac s aparata za ekspres moka kafu i ugledao oko dva prsta tečnosti od sinoć. Iako je mrzeo podgrejanu kafu, sipao ju je u džezvu, stavio na jaku vatru, stajao nad njom i čekao da provri. Kad je provrela, sipao je ovu gotovo lepljivu tečnost u šoljicu, umešao u nju tri kašičice šećera i sasuo je u grlo.

Na vratima je zvono najavilo dolazak policijskog čamca. Pogledao je na sat. Osam minuta do šest. Sigurno je Bonsuan; niko drugi ne ume tako brzo da doveze čamac dovde. Zgrabio je vunenu jaknu iz ormara pored ulaznih vrata. Septembarska jutra umeju da budu hladna, a uvek postoji mogućnost da kod bazilike San Đovani e Paolo duva vetar, budući da je tako blizu otvorenog mora lagune.

Na dnu stepenica otvorio je ulazna vrata i ugledao Pučetija, novajliju koji je došao u policiju pre manje od pet meseci.

„*Buon giorno, signor commissario*“, vedro reče Pučeti i salutira, napravivši mnogo veću buku i mnogo više pokreta no što je Bruneti smatrao pristojnim za to doba dana.

Bruneti mu odgovori odmahnuvši rukom i pođe niz usku *calle** u kojoj je živeo. Na ivici obale ugleda policijski čamac vezan za pristanište i spreman da primi putnike dok mu je plavo svetlo ritmično treperilo. Za kormilom je prepoznao Bonsuana, policijskog kapetana u kome je kolala krv nebrojenih pokolenja ribara s Burana, krv sigurno pomešana s vodama lagune,

* Ital.: Uličica u Veneciji. (Prim. prev.)

s takvim instinktivnim poznavanjem struja i tokova da je po gradskim kanalima mogao da plovi zatvorenih očiju.

Bonsuan, zdepast i bradat, klimnu Brunetiju glavom, dajući mu u isti mah do znanja da je svestan koliko je sati. Pučeti se uspenra na palubu i tamo se pridruži dvojici uniformisanih policajaca. Jedan od njih brzim pokretom odveza užu kojim je čamac bio privezan za stub i Bonsuan brzo vrati brodicu u Veliki kanal, oštro zaokrenu i uputi se nazad ka mostu Rijalto. Proleteli su ispod mosta i skrenuli desno u jednosmerni kanal. Ubrzo posle toga presekli su nalevo, pa opet nadesno. Bruneti je na palubi stajao sa uzdignutim okovratnikom zbog vetra i jutarnje studeni. Usidreni brodići na obe strane kanala poskakivali su u brazdama iza njihovog čamca, a oni što su iz San Erazma donosili sveže voće i povrće pribili su se uz zgrade videvši njihovo bleštavo plavo svetlo.

Na kraju su skrenuli u Rio dei Mendikanti, kanal koji prolazi pored bolnice i izlazi na otvoreno more lagune, tačno preko puta groblja. Groblje u neposrednoj blizini bolnice verovatno je bilo slučajnost; međutim, velikom broju Venecijanaca, a naročito onima koji su preživeli bolničko lečenje, ovakav položaj groblja nemo je govorio o vičnosti bolničkog osoblja.

Na pola puta niz kanal Bruneti ugleda malu grupu ljudi zbijenu s desne strane uz ivicu nasipa. Bonsuan zaustavi čamac pedeset metara od skupine, a Bruneti je dosad već znao da je potpuno uzaludno da pokuša da spasi neposredne dokaze od posledica njihovog dolaska.

Jedan policajac priđe i ispruži ruku da pomogne Brunetiju da siđe s brodice. „*Buon giorno, signor commissario*. Izvadili smo ga, ali kao što vidite, već imamo društvo.“ Pokazao je devetoro ili desetoro ljudi okupljenih oko nečeg na pločniku, a Bruneti od njihovih tela nije mogao da vidi šta je to.

Policajac se ponovo okrenu prema grupi ljudi usput govoreći: „Dobro. Povucite se. Policija.“ Ne na zapovest, već kad su se približila dvojica muškaraca, gomila se konačno povukla.

Na pločniku Bruneti ugleda telo mladića okrenuto na leđa, očiju otvorenih ka jutarnjoj svetlosti. Kraj njega su dva policajca stajala u uniformama mokrim do ramena. Obojica su salutirali ugledavši Brunetija. Kada su spustili ruke, voda im je kapala s rukava na zemlju. Prepoznao ih je – Lučani i Rosi, obojica pouzdani.

„Pa?“, upita Bruneti i spusti pogled ka mrtvacu.

Lučani, viši po činu od drugog policajca, odgovori: „Plutao je u kanalu kad smo stigli, *dottore*.“ Pozvao nas je čovek iz one kuće“, reče i pokaza prema oker zgradi s druge strane kanala. „Njegova žena je ugledala telo.“

Bruneti se osvrnu i pogleda zgradu. „Četvrti sprat“, pojasni Lučani. Bruneti podiže pogled taman na vreme da vidi kako se nečiji obris sklanja s prozora. Dok je posmatrao zgradu i one pored, primetio je priličan broj tamnih senki na prozorima. Neke su se povlačile unutra kada bi ih pogledao, neke ne.

Bruneti se okrenu Lučaniju i klimnu mu glavom da nastavi. „Bio je blizu stepenica, ali smo morali da uđemo da ga izvučemo. Okrenuo sam ga na leđa. Da pokušam da ga povratim u život. Ali bilo je beznađežno, gospodine. Izgleda da je već dugo mrtav.“ Zvučao je kao da se pravda, skoro kao da je njegov neuspeh da oživi mladića nekako pojačao konačnost mladićeve smrti.

„Jeste li pregledali telo?“, upita Bruneti.

„Ne, gospodine. Kad smo videli da ništa ne možemo učiniti, smatrali smo da je najbolje da ga ostavimo doktoru.“

„Dobro, dobro“, promrmlja Bruneti. Lučani zadrhta, od hladnoće ili od svesti o svom neuspehu, i kapljice vode kanuše na pločnik pod njim.

„Vas dvojica idite kući. Okupajte se i pojedite nešto. I popijte nešto protiv nazeba.“ Obojica se na ovo osmehnuše, zahval-

* *Dottore/Dottoressa* – u Italiji titula za fakultetski obrazovanog čoveka ili ženu. (Prim. prev.)

ni zbog predloga. „I uzmite čamac. Bonsuan će vas odvesti kući, obojicu.“

Dva čoveka mu zahvališe i krenuše da se probijaju kroz gomilu, koja se povećala za ovih nekoliko minuta koliko je Bruneti bio tu. On mahnu jednom od uniformisanih ljudi koji su došli čamcem s njim i reče: „Sklonite ove ljude odavde i uzmite im imena i adrese, svima. Pitajte ih kad su stigli i jesu li jutros čuli ili videli nešto neobično. Onda ih pošaljite kućama.“ Mrzeo je lešinare koji su se uvek skupljali oko smrti i nikad nije mogao da razume zašto je toliko ljudi fascinirano njome, naročito nekim njenim veoma nasilnim manifestacijama.

Opet je osmotrio lice mladića na pločniku. Ono je sada postalo predmet interesovanja mnoštva bezosećajnih pogleda. Naočit muškarac kratke plave kose, potamnele od vode koja se i dalje oko njega skupljala u lokvice. Imao je svetle oči, prozirnoplave, simetrično lice i lep i tanak nos.

Iza sebe Bruneti začu glasove policajaca koji su počeli da potiskuju gomilu. Pozvao je Pučetija i ignorisao novo salutiranje mladog policajca. „Pučeti, idi do onih kuća na drugoj strani kanala i vidi da li je neko nešto video ili čuo.“

„U koje doba, gospodine?“

Bruneti se na časak zamisli, uzevši u obzir mesec. Mesec je mlad od preksinoć: struje uopšte ne bi bile dovoljno jake da odnesu telo mnogo daleko. Moraće da pita Bonsuana za sinoćnje struje. Mrtvačeve ruke su se čudno smežurala i pobebele, a to znači da je u vodi sigurno proveo mnogo vremena. Čim sazna koliko dugo je mladić mrtav, prepustiće Bonsuanu da izračuna koliko je daleko mogao da otpluta. I odakle. U međuvremenu, tu je Pučeti. „Pitaj ih za bilo koje doba noćas. I postavite ograde. Ako možeš, pošalji one ljude kući.“ Mada je mala verovatnoća da će se to dogoditi. Venecija svojim stanovnicima ne nudi često ovakve događaje; otići će samo preko volje.

Čuo je približavanje još jednog broda. Drugi beli policijski motorni čamac s bleštavim plavim svetlom ušao je u kanal

i zaustavio se na istom pristaništu koje je Bonsuan koristio. Na ovom su takođe bila tri muškarca u uniformama i jedan u civilu. Kao suncokreti od sunca svog interesovanja, od mrtvaca, lica u gomili okrenula su se i zavrtila prema ljudima koji su sišli s broda i prišli gomili.

Na čelu je koračao doktor Ettore Ricardi, gradski patolog. Iako je gomila zurila u njega, doktor Ricardi je staloženo prišao Brunetiju i prijateljski mu pružio ruku: „*Buon di*, Gvido. Šta se dešava?“

Bruneti se pomeri u stranu kako bi Ricardi mogao da vidi šta im leži kraj nogu. „Bio je u kanalu. Lučani i Rosi su ga izvukli, ali nisu mogli da mu pomognu. Lučani je pokušao, ali bilo je prekasno.“

Na ovo Ricardi klimnu glavom i progunda. Po smežuranoj koži na dlanovima znao je da je bilo prekasno za pomoć.

„Izgleda da je dugo bio u kanalu, Ettore. Ali siguran sam da ćeš mi ti reći više.“

Primivši ovaj kompliment kao da mu sleduje, Ricardi usmeri pažnju na leš. Kako se nagnuo nad telo, tako je gomila još više zauškala među sobom. Nije obraćao pažnju na njih; pažljivo je postavio torbu na suvo mesto pokraj tela i nagnuo se nad leš.

Bruneti ih je zaobišao i pošao ka ljudima koji su stajali u sada već prednjem redu svetine.

„Ako ste dali svoja imena i adrese, možete ići. Nema više šta da se gleda. Zato možete ići, svi.“ Neki stariji čovek proseđe brade oštro se nagnuo nalevo da bi iza Brunetija video šta doktor radi nad telom. „Rekoh, možete ići.“ Bruneti se obrati neposredno starijem čoveku. Ovaj se ispravi, pogleda Brunetija potpuno nezainteresovano, zatim se opet nagnu zainteresovan samo za doktora. Jedna starija žena besno povučepovodac svog terijera i ode, očigledno zapanjena još jednim dokazom grubosti policije. Uniformisani policajci su se polako kretali kroz gomilu, nežno okretali ljude ili rečju ili dodirom po ramenu i postepeno ih prisiljavali da se udalje i prepuste prostor polici-

ji. Poslednji je otišao bradati starac, koji se pomerio samo do гвозdene ograde oko podnožja Koleonijeve skulpture, naslonio se na nju i odbio da odustane, kako od prizora u *campu*, tako i od svojih građanskih prava.

„Gvido, dođi na trenutak“, pozva ga Ricardi iz pozadine.

Bruneti se okrenu i priđe mu. Doktor je klečao i rukom zadizao mrtvačevu košulju. Petnaestak centimetara iznad struka, s leve strane, Bruneti ugleda vodoravnu liniju reckavih ivica, a meso beše čudno sivkastoplavo. Kleknuo je kraj Ricardija u hladnu baricu kako bi pobliže pogledao. Posekotina je bila dugačka otprilike kao njegov palac, a sada, verovatno zbog toga što je telo dugo bilo potopljeno, zjapila je neobično beskrvno.

„Gvido, ovo nije neki običan turista koji se napio i upao u kanal.“

Nemo saglasan, Bruneti klimnu. „Šta bi moglo da napravi nešto ovakvo?“, upita, glavom pokazujući prema rani.

„Nož. Sa širokim sečivom. A ko god da je ovo uradio, bio je ili veoma dobar ili veoma srećne ruke.“

„Zbog čega to kažeš?“, upita Bruneti.

„Ne želim mnogo da čačkam po rani, bar ne dok ga ne otvorim i čestito pogledam“, reče Ricardi. „Ali ako je ugao dobar, a po onome što ovde vidim čini se da jeste, onda je imao prolaz pravo ka srcu. Bez rebara da se ispreče. Bez ičeg. Samo najmanji mogući ubod, najmanji mogući pritisak i mrtav je.“ Ricardi ponovi: „Ili veoma dobar ili veoma srećne ruke.“

Bruneti je mogao da vidi samo širinu rane; nije imao predstavu o tome kuda ide kroz telo. „Da li bi moglo biti nešto drugo? Hoću da kažem, osim noža?“

„Nisam siguran sve dok pažljivije ne pogledam unutrašnje tkivo, ali sumnjam.“

„Šta je sa utapanjem? Ako mu srce nije probodeno, je li moguće da se ipak udavio?“

Ricardi čučnu i pažljivo skupi mantil da ga ne pokvasi. „Ne, ne verujem. Da je nož promašio srce, ne bi bio toliko povređen

da se ne može izvući iz vode. Samo pogledaj kako je bled. Mislim da se tako desilo. Jedan udarac. Pravilan ugao. Smrt je nastupila gotovo trenutno.“ Ustao je i očitao nešto slično molitvi. Tog jutra mladić nije dobio ništa ni blizu tome. „Jadničak. Zgodan je mladić, a i u odličnoj je fizičkoj formi. Rekao bih da je bio sportista ili je bar vrlo dobro vodio računa o sebi.“ Opet se nagnuo nad telo i čudno očinskim pokretom prešao mu rukom preko očiju pokušavajući da ih na silu sklopi. Jedno oko nika-ko da se zatvori. Drugo se na trenutak sklopilo, a onda polako otvorilo i ponovo upiljilo u nebo. Ricardi promrmlja nešto sebi u bradu, uze maramicu iz gornjeg džepa na kaputu i stavi je na lice mladog čoveka.

„Pokrij mu lice. Umro je mlad“, promrmlja Bruneti.

„Šta?“

Bruneti slegnu ramenima. „Ništa. Samo nešto što Paola govori.“ Odvratio je pogled od mladićevog lica, na sekund proučavao fasadu bazilike i pustio da ga njena simetrija umiri. „Etere, kad mi možeš reći nešto određeno?“

Ricardi na brzinu baci pogled na sat. „Ako bi tvoji mogli sad da ga odnesu na groblje, mogu se pozabaviti njime kasnije u toku prepodneva. Nazovi me posle ručka i tačno ću ti reći. Ali, Gvido, mislim da nema nikakve sumnje.“ Doktor je oklevao jer mu se nije dopadalo što Brunetiju mora da govori kako da obavlja svoj posao. „Zar mu nećeš pregledati džepove?“

Iako je to učinio mnogo puta u karijeri, Bruneti je mrzeo ovo prvo zadiranje u privatnost pokojnika, ovo prvo grozno naturanje državne sile spokoju preminulog. Nije voleo da pregleda njihove dnevnik i fioke, da prelistava njihova pisma, pipa odeću.

Međutim, pošto je telo već bilo pomereno s mesta gde je pronađeno, nije bilo razloga da ostane netaknuto da fotograf zabeleži tačan položaj tela. Čučnuo je kraj mladića i zavukao ruku u prednji džep njegovih pantalona. Našao je nekoliko novčića i ostavio ih pored tela. U drugom džepu je bio običan metal-

ni kolut s četiri ključa. Iako ga niko nije zamolio, Ricardi se sagnu da pomogne da okrenu telo na stranu kako bi Bruneti mogao da dohvati zadnje džepove. U jednom se nalazio nakvašeni žuti pravougaonik, očigledno karta za voz, a u drugom papirna maramica, takođe mokra. Bruneti klimnu Ricardiju i oni opet položise telo na zemlju.

Bruneti uze jedan novčić i pruži ga doktoru.

„Šta je to?“, upita Ricardi.

„Američki. Dvadeset i pet centi.“ Izgledalo je čudno da se tako nešto nađe u džepu mrtvog čoveka u Veneciji.

„A, tako je“, reče doktor. „Amerikanac.“

„Šta?“

„Zato je u tako dobroj kondiciji“, odgovori Ricardi, potpuno nesvestan da je upotrebio neumesno glagolsko vreme. „To je jasno. Oni su uvek u tako dobroj kondiciji, uvek zdravi.“ Obojica pogledaše telo i uski struk koji se video kroz otvorenu košulju.

„Ako jeste Amerikanac“, reče Ricardi, „znaću po zubima.“

„Kako?“

„Po radu zubara. Oni koriste drugačiji metod, bolje materijale. Ako mu je išta rađeno na zubima, moći ću još danas da ti kažem je li Amerikanac.“

Da je Bruneti bio drugačiji čovek, možda bi zamolio Ricardiju da odmah pogleda, ali nije mislio da ima razloga za žurbu, a nije želeo da opet uznemiri to mlado lice. „Hvala, Etere. Poslaću čoveka da fotografiše. Misliš li da bi mogao da mu sklopiš oči?“

„Naravno. Namestiću ga da liči na sebe koliko god mogu. Ali trebaće ti da mu oči budu otvorene za fotografisanje, zar ne?“

Bruneti se zaustavio taman na vreme da ne kaže kako ne bi voleo da se te oči opet otvore, i umesto toga odgovori: „Da, da, naravno.“

„I pošalji nekog da uzme otiske, Gvido.“

„Hoću.“

„Dobro. Onda me pozovi oko tri.“ Brzo su se rukovali i doktor Ricardi podiže svoju torbu. Bez pozdrava je krenuo preko otvorenog prostora prema raskriljenom velelepnom ulazu bolnice, dva sata pre početka radnog vremena.

Dok su proučavali telo, stiglo je još policajaca i sad su se sigurno osmorica poredala u luk izvijen oko tri metra od leša. „Naredniče Vijanelo“, viknu Bruneti i jedan od njih iskorači iz reda i pridruži mu se pored tela.

„Neka ga dvojica tvojih odnesu u čamac, pa na groblje.“

Dok se to radilo, Bruneti je opet proučavao pročelje bazilike i klizio pogledom nagore i oko njenih visokih šiljastih vrhova. Pogled mu je skrenuo preko *campa* do statue Koleonija, mogućeg svedoka zločina.

Vijanelo stade pored njega. „Gospodine, poslao sam ga na groblje. Još nešto?“

„Da. Ima li u okolini neki bar?“

„Tamo, gospodine, iza statue. Otvara se u šest.“

„Dobro je. Treba mi kafa.“ Dok su koračali prema baru, Bruneti je počeo da izdaje naređenja. „Trebaće nam ronionci, dvojica njih. Neka rade u vodi na mestu gde je pronađeno telo. Hoću da izvade sve što bi moglo poslužiti kao oružje: nož sa oštricom širokom oko tri centimetra. Ali moglo bi biti i nešto drugo, čak i parče metala, zato neka izvade sve što bi moglo napraviti onakvu ranu. Alat, bilo šta.“

„Razumem“, reče Vijanelo pokušavajući u hodu da zapiše ovo u beležnicu.

„Doktor Ricardi će nam po podne reći vreme smrti. Čim saznamo, želim da vidim Bonsuana.“

„Zbog plime i oseke, gospodine?“, upita Vijanelo, odmah shvativši.

„Da. I počnite da zovete hotele. Vidite je li neko izostao i nije se vratio u sobu, naročito Amerikanci.“ Znao je da policajci ne vole to beskonačno zivkanje hotela, koji su se na policijskom spisku redali na beskonačnom broju strana. A kada

završe s hotelima, ostajali su još pansioni i hosteli i još stranica sa imenima i brojevima.

Zadimljena toplina bara bila je utešna i poznata, kao i miris kafe i peciva. Neki muškarac i žena za šankom letimično su pogledali uniformisanog čoveka, a onda se vratili razgovoru. Bruneti je zatražio espresso, a Vijanelo koreto, crnu kafu s dosta grape. Kada im je šanker doneo kafe, obojica su sipala po dve kašičice šećera i na trenutak šakama obuhvatila tople šoljice.

Vijanelo naskap popi kafu, spusti šoljicu na šank i upita: „Još nešto, gospodine?“

„Proverite preprodaju droge u susedstvu. Ko to radi i gde? Vidite ima li u okolini nekog ko je hapšen zbog droge ili uličnog kriminala: preprodaja, drogiranje, krađa, bilo šta. I saznajte gde idu da se fiksaju, da li u neku od ovih *callea* što se završavaju kod kanala i gde se ujutru mogu naći špricevi.“

„Mislite da je u pitanju zločin povezan s drogom, gospodine?“

Bruneti ispi kafu i klimnu šankeru za još jednu. Vijanelo brzo odrično odmahnu iako njega nisu ni pitali. „Ne znam. Moguće je. Zato ćemo prvo to proveriti.“

Vijanelo klimnu i zapisa u beležnicu. Kad je završio, ubacio ju je u prednji džep jakne i uhvatio se za novčanik.

„Ne, ne“, odlučno će Bruneti. „Ja ću platiti. Vratite se na motorni čamac i pozovite ronioce. I neka vaši ljudi postave barijade. Neka ulazi u kanal budu blokirani dok ronionci rade.“

Vijanelo klimnu, zahvalivši na kafi, i ode. Kroz zamagljene prozore bara Bruneti je posmatrao reku ljudi koji su išli preko *campa*. Posmatrao je kako dolaze s glavnog mosta koji vodi do bolnice, primete policiju sa svoje desne strane i pitaju ljude u okolini o čemu se radi. Obično bi se zaustavili i pogledom klizili od tamnih uniformi, koje su se i dalje motale naokolo, do zaljubljanog policijskog čamca na obali kanala. Potom, pošto bi videli da osim toga nema ničeg neobičnog, otišli bi svojim poslom. Primetio je da je onaj starac još uvek naslonjen na gvozdeni ogradu. Čak ni posle toliko godina rada u policiji nije mogao

da razume kako ljudi mogu tako rado da borave u blizini smrti nekog iz sopstvene vrste. Tu tajnu nikad nije uspeo da razotkrije, tu užasnu očaranost krajem života, posebno kad je nasilan kao ovaj.

Vratio se svojoj drugoj kafi i brzo je ispio. „Koliko?“, upita. „Pet hiljada lira.“

Platio je novčanicom od deset hiljada i sačekao kusur. Kad mu je vratio novac, šanker ga upita: „Nešto loše, gospodine?“

„Da, nešto loše“, odgovori Bruneti. „Veoma loše.“

DVA

Budući da se kvestura nalazila u blizini, Brunetiju je bilo lakše da do kancelarije ode peške nego da se vrati čamcem s policajcima. Išao je sporednim putem, pored protestantske crkve, i prišao zgradi kvesture s njene desne strane. Čim je ugledao Brunetija, uniformisani policajac na glavnom ulazu otvori teška staklena vrata i Bruneti se, pored reda stranaca sa zahtevima za boravišnu vizu i radnu dozvolu koji se protezao kroz pola predvorja, uputi stepeništem do svoje kancelarije na četvrtom spratu.

Kad je stigao u kancelariju, zatekao je sto baš onakav kakvog ga je i ostavio dan ranije, prekrivenog papirima i s nasumično razbacanim dosijeima. Oni nadohvat ruke sadržavali su izvještaje o zaposlenima; sve je morao da pročita i da napiše mišljenje, što je u celosti bilo deo vizantijskog procesa unapređivanja kroz koji su svi državni službenici morali da prođu. Na drugoj hrpi bili su podaci o poslednjem ubistvu u gradu, okrutnom, besomučnom batinanju jednog mladića do smrti. Ubistvo se dogodilo mesec dana ranije na nasipu Catere. Mladić je tako divljački prebijen da je policija u početku bila ubeđena da se radi o bandi. Međutim, za samo jedan dan otkrili su da je ubica slabašni šesnaestogodišnji mršavko. Žrtva je bio homoseksualac, a otac ubice poznati fašista koji je svom sinu utuvio doktrinu da su komunisti i pederi gamad i da zaslužuju jedino smrt. I tako, u pet sati jednog vedrog letnjeg jutra ova dva mladića naišla su jedan na drugog na smrtonosnoj putanji kraj kanala

Đudeka. Niko ne zna šta se između njih dvojice desilo, ali žrtva je bila u takvom stanju da je porodici uskraćeno pravo da vidi telo i ono im je poslato u zapečaćenom kovčegu. Parče drveta kojim je prebijen i proboden nalazilo se u plastičnoj kutiji u ormanu za dokumenta na drugom spratu kvesture. Skoro ništa nije ostalo da se uradi osim da se osigura da ubica i dalje ide na psihijatrijsko lečenje i da ne napusti grad. Država nije obezbedila psihijatrijsko lečenje porodici žrtve.

Bruneti nije seo za sto već je iz jedne od bočnih fioka izvađio električni brijač. Stao je pored prozora da se obrije i zurio u fasadu crkve San Lorenzo, i posle pet godina prekrivene skelama iza kojih se navodno odvijala obimna restauracija. Nije imao nikakvih dokaza da se to i dešava, jer se svih ovih godina ništa nije izmenilo, a ulaz u crkvu ostao je zatvoren.

Zazvonio mu je telefon, direktna linija iz spoljnog sveta. Pogledao je na sat. Pola deset. To su sigurno lešinari. Isključio je brijač i prišao stolu da bi se javio na telefon.

„Bruneti.“

„*Buon giorno, commissario*. Ovde Karlone“, reče duboki glas i nastavi sasvim nepotrebno da se predstavlja kao *Gacettino* izveštač za kriminal.

„*Buon giorno*, sinjor Karlone.“ Bruneti je znao šta Karlone želi; ali neka pita.

„Recite mi nešto o Amerikancu kojeg ste jutros izvukli iz Rio dei Mendikantija.“

„Policajac Lučani ga je izvukao, a nemamo dokaza da je bio Amerikanac.“

„Mnogo se izvinjavam, *dottore*“, reče Karlone tako zajedljivo da je izvinjenje pretvorio u uvredu. Kako Bruneti nije odgovorio, upitao je: „Ubijen je, zar ne?“, i ne pokušavajući da prikrije zadovoljstvo zbog takve mogućnosti.

„Čini se da je tako.“

„Proboden?“

Kako sve saznaju i još tako brzo? „Da.“

„Ubijen?“, ponovi Karlone jedva suzdržavajući nestrpljenje.

„Nećemo ništa zaključivati dok ne dobijemo rezultate autopsije, koju će doktor Ricardi obaviti danas posle podne.“

„Je li bilo ubodne rane?“

„Da, bilo je.“

„Ali niste sigurni da je rana od uboda uzrok smrti?“, Karlone je pitanje završio uz frktanje i nevericu.

„Ne, nismo“, učtivo odgovori Bruneti. „Kao što sam vam objasnio, ništa nije sigurno dok ne dobijemo rezultate autopsije.“

„Neki drugi tragovi nasilja?“, upita Karlone, nezadovoljan beznačajnim informacijama koje je dobijao.

„Ništa do završetka autopsije“, ponovi Bruneti.

„Sad ćete još i nagovestiti da se možda udavio, *commissario*?“

„Sinjor Karlone“, počeo Bruneti odlučivši da mu je dosta, „kao što vam je dobro poznato, da je u vodi nekog od naših kanala proveo i manje vremena, daleko je verovatnije da bi ga ubila zaraza nego što bi se utopio.“ S druge strane dolazila je samo tišina. „Budite ljubazni i pozovite me posle podne, posle četiri, rado ću vam dati detaljnije informacije.“ Posle Karloneve reportaže privatni život žrtve poslednjeg ubistva bio je izložen javnosti i Bruneti je zbog toga i dalje bio veoma kivan na njega.

„Hvala vam, *commissario*. Svakako ću vas nazvati. Još nešto – kako se beše zove taj policajac?“

„Lučani, Mario Lučani, policajac za primer.“ Kao i svi ostali kad bi ih Bruneti pominjao štampi.

„Hvala, *commissario*. Pribeležiću to. I obavezno ću u svom članku pomenuti da ste bili susretljivi prema piscu članka“, reče Karlone i spusti slušalicu.

Nekada je Bruneti relativno prijateljski saradivao sa štampom, ponekad i više od toga, a ponekad je čak i koristio štampu kako bi izvukao informacije o nekom zločinu. Ali poslednjih godina sve snažniji talas senzacionalističkog novinarstva sprečavao je svaku saradnju s reporterima osim one čisto zvanične; svako nagađanje koje bi možda izneo sigurno bi se sutradan

pojavi u obliku maltene direktne optužbe. I tako je Bruneti postao oprezan; davao je izuzetno štire informacije, mada su novinari znali da su precizne i istinite.

Shvatio je da, dok ne dobije vesti iz laboratorije o karti iz pokojnikovog džepa ili izveštaj o autopsiji, nema šta mnogo da uradi. Policajci iz kancelarija na nižim spratovima sad bi trebalo da zovu hotele i obavestiće ga ako nešto iskopaju. Prema tome, nema šta da radi osim da nastavi da čita i potpisuje izveštaje o zaposlenima.

Sat kasnije, malo pre jedanaest, zazvonio mu je lokal. Podigao je slušalicu, a veoma dobro je znao ko ga zove. „Da, *vice-questore*?“

Na trenutak iznenađen što je direktno oslovljen, jer se nadao da možda neće zateći Brunetija ili da je ovaj zaspao, njegov pretpostavljeni *vice-questore* Pata je zastao pre no što je odgovorio. „Kakve su to priče o mrtvom Amerikancu, Bruneti? Zašto me niko nije pozvao? Imate li uopšte pojma kako će to uticati na turizam?“ Bruneti je pretpostavljao da je Patu stvarno zanimalo samo treće pitanje.

„Kakav Amerikanac, gospodine?“, upita Bruneti glumeći radoznalost.

„Amerikanac kojeg ste jutros izvukli iz vode.“

„O“, reče Bruneti, sada učtivo iznenađen. „Zar se izveštaj već vratio? Znači *jeste bio* Amerikanac?“

„Nemojte da mi se pravite, Bruneti“, reče ljutito Pata. „Izveštaj još nije stigao, ali imao je američke novčiće u džepu, te onda mora biti Amerikanac.“

„Ili numizmatičar“, prijateljski predloži Bruneti.

Usledila je duga tišina, po čemu je Bruneti uvideo da *vice-questore* ne zna značenje te reči.

„Rekao sam vam da ne pametujete, Bruneti. Pretpostavićemo da je Amerikanac i vodićemo se time. Ne smemo dozvoliti da Amerikance ubijaju u našem gradu, s obzirom na stanje turizma ove godine. Je li vam jasno?“

Bruneti se borio sam sa sobom da ne pita bi li bilo u redu da ubijaju ljude drugih nacionalnosti – možda Albance? – ali on samo reče: „Da, gospodine.“

„Pa?“

„Šta pa, gospodine?“

„Šta ste uradili?“

„Ronoci pretražuju kanal gde je pronađen. Kad saznamo vreme smrti, poslaćemo ih da pretraže mesta s kojih je mogao da dopluta, pod pretpostavkom da je ubijen negde drugde. Vijanelo proverava uživanje i preprodaju droge u susjedstvu, a laboratorija ispituje stvari koje smo mu pronašli u džepovima.“

„Te novčiće?“

„Nisam siguran da laboratorija treba da nam kaže da su američki, gospodine.“

Posle duge ćutnje koja je govorila o tome da ga ne treba više izazivati, Pata upita: „A Ricardi?“

„Rekao je da će mi izveštaj dati danas posle podne.“

„Postaraj se da dobijem kopiju“, naredi Pata.

„Razumem. Još nešto?“

„Ne, to je sve.“ Pata spusti slušalicu ne rekavši više ni reč, a Bruneti se vrati čitanju izveštaja.

Kad je završio, već je bilo prošlo jedan. Pošto nije znao kad će ga Ricardi nazvati, a želeo je da dobije izveštaj što je pre moguće, odlučio je da ne ide kući na ručak, niti da troši vreme u restoranu, iako je bio gladan posle napornog prepodneva. Odlučio je da siđe do bara u podnožju Ponte dei Greči i zadovolji se s nekoliko *tramezzinija*.*

Kad je ušao, Arijana, vlasnica bara, pozdravila ga je po imenu i automatski pred njega na šank postavila vinsku čašu. Orso, njen prastari nemački ovčar koji je tokom godina Brunetija posebno zavoleo, zbog kostobolje je jedva ustao sa svog uobičajenog mesta pored frižidera sa sladoledom i dogeogao se do njega.

* Ital.: sendvič. (Prim. prev.)